

Intervenția voluntară în procesul civil – aspecte de drept comparat

Voluntary intervention in civil proceedings – comparative law aspects

Dr. Ionuț Adrian ȘIPEȚAN*
Judecător, Tribunalul Timiș

Abstract

Voluntary intervention in the civil proceedings should also be studied from the perspective of comparative law. In this sense, we have chosen four systems of continental law, namely French law, Italian law, Spanish law and German law, and we have analyzed a series of particularities in relation to the Romanian law system. We focused our attention on the entities that claim a collective interest and files a request for voluntary intervention in French law, the possibility of filing voluntary intervention directly on appeal in Italian law, voluntary litisconsortial intervention in Spanish law and court costs of the accessory intervener in German law.

Keywords: voluntary intervention, civil process, comparative law.

Rezumat

Intervenția voluntară în procesul civil se cuvine a fi studiată și din perspectiva dreptului comparat. În acest sens, am ales patru sisteme de drept continental, respectiv dreptul francez, dreptul italian, dreptul spaniol și dreptul german, și am analizat o serie de particularități în raport de sistemul de drept român. Ne-am îndreptat atenția asupra entităților care reclamă un interes colectiv și formulează o cerere de intervenție voluntară în dreptul francez, posibilitatea formulării intervenției voluntare direct în apel în dreptul italian, intervenția voluntară litisconsorțială în dreptul spaniol și cheltuielile de judecată ale intervenientului accesoriu în dreptul german.

Cuvinte-cheie: intervenția voluntară, proces civil, drept comparat.

1. Considerații introductive

Având în vedere apartenența dreptului român la familia juridică de tradiție romanică, la dreptul continental, nu este nicio surpriză că actuala reglementare a intervenției voluntare din Codul de procedură civilă se aseamănă cu cea existentă în dreptul procesual civil francez, italian, spaniol sau german.

Astfel, toate sistemele de drept menționate cunosc instituția intervenției voluntare, mai mult, chiar clasificarea devenită clasică între intervenția principală și cea accesorie.

Din acest punct de vedere avem *l'intervention volontaire principale* și *l'intervention volontaire accessoire* în art. 328 C. pr. civ. francez, *intervento principale* și *intervento adesivo dipendente* în art. 105 C. pr. civ. italian, *intervención principal* și *intervención adhesiva* în art. 13 C. pr. civ. spaniol sau *hauptintervention* și *nebenintervention* în art. 64 și 66 C. pr. civ. german. Trebuie subliniat că unele coduri conțin în mod expres denumirea celor două categorii de intervenție voluntară, cum este cazul Codului de procedură civilă francez sau german, pe când în alte codificări legiuitorul nu s-a preocupat să numească cele două forme de intervenție voluntară, această menire

* ionut.sipetan10@e-uvt.ro

revenind literaturii de specialitate pe baza definiției legale, cum este cazul Codului de procedură civilă spaniol sau italian.

Ceea ce este comun definiției intervenției principale este afirmarea unei pretenții, „*élève une prétention*” conform art. 329 C. pr. civ. francez, „*per far valere, (...) un diritto relativo all'oggetto o dipendente dal titolo dedotto nel processo medesimo*” potrivit art. 105 C. pr. civ. italian, „*las pretensiones formuladas*” conform art. 13 C. pr. civ. spaniol sau „*Wer die Sache oder das Recht*” în formularea art. 64 C. pr. civ. german.

Totodată intervenientul accesoriu sprijină poziția uneia dintre părțile inițiale, respectiv „*appuie les prétentions d'une partie*” potrivit art. 330 C. pr. civ. francez, „*per sostenere le ragioni di alcuna delle parti*” în redactarea art. 105 C. pr. civ. italian, „*defender las pretensiones formuladas por su litisconsorte*” conform art. 13 C. pr. civ. spaniol sau „*kann dieser Partei zum Zwecke ihrer Unterstützung beitreten*” potrivit art. 66 C. pr. civ. german.

Cu toate că definițiile celor două forme de intervenție voluntară sunt aproape identice, literatura de specialitate din unele sisteme de drept a dezvoltat o clasificare diferită, fie că vorbim de o clasificare tripartită, cum este cazul dreptului procesual civil italian, fie că vorbim despre o subclasificare a intervenției accesorii, cum este cazul dreptului spaniol. Se observă că în aceste sisteme de drept legiuitorul nu a numit în mod direct categoriile de intervenție voluntară, ci doar le-a definit, spre deosebire de alte sisteme, cum este și cel român, în cadrul căruia legiuitorul este cel care a oferit o clasificare expresă a tipurilor de intervenție voluntară.

Din acest punct de vedere avem doar intervenție principală și accesorie în Codul de procedură civilă român, francez și german, însă în literatura de specialitate¹ corespunzătoare Codului de procedură civilă italian regăsim *l'intervento principale*, *l'intervento litisconsortile o adesivo autonomo* și *l'intervento adesivo dependente*, iar în sistemul de drept spaniol se vorbește despre *intervención principal*, *intervención adhesiva litisconsorcial* și *intervención adhesiva simple*.

Clasificarea intervenției voluntare în cele trei categorii este întemeiată în dreptul italian pe existența a trei ipoteze diferite în art. 105 C. pr. civ., iar în dreptul spaniol noutatea rezultă din clasificarea intervenției accesorii (*intervención adhesiva*) în două subcategorii, intervenția accesorie litisconsorțială (*intervención adhesiva litisconsorcial*) și intervenția accesorie propriu-zisă (*intervención adhesiva simple*).

Întrucât primul paragraf al art. 105 C. pr. civ. italian vorbește atât despre un terț care intervine în proces în contradictoriu cu toate părțile inițiale, cât și despre un terț care intervine în contradictoriu doar cu una sau unele dintre părțile inițiale, doctrina din Italia a împărțit cele două teze în două categorii diferite de intervenție voluntară, respectiv intervenție principală (*l'intervento principale*) și intervenție autonomă (*l'intervento litisconsortile o adesivo autonomo*). Cea de-a treia formă de intervenție (*l'intervento adesivo dependente*), prevăzută de cel de-al doilea paragraf al art. 105 C. pr. civ., nu prezintă nicio noutate, fiind vorba despre cunoscuta intervenție voluntară accesorie.

După cum putem observa, diferența față de dreptul român, dar și față de cel francez sau german, este dată de existența unei noi categorii de intervenție voluntară, alta decât intervenția principală sau accesorie, respectiv intervenția autonomă (*l'intervento litisconsortile o adesivo autonomo*). Numai că, după cum vom observa în continuare, nu este vorba despre o categorie cu totul aparte a intervenției voluntare, necunoscută în celelalte sisteme de drept, ci, în esență, despre o subclasificare a intervenției principale în propriu-zisă și autonomă.

Astfel, prin intervenția principală doctrina italiană² desemnează situația unui terț care pretinde chiar dreptul dedus judecății sau un drept incompatibil cu cel care face obiectul litigiului, intervenientul fiind în postura de a combate susținerile și apărările tuturor părților din proces. Exemplul clasic este acela al unui terț care intervine într-un proces având ca obiect revendicarea unui bun, afirmând că bunul îi aparține, de fapt, lui, fiind prin urmare în opoziție atât cu reclamantul, cât și cu pârâtul din proces. Acestei forme de intervenție îi corespunde intervenția voluntară principală din dreptul procesual civil român, respectiv intervenția reglementată prin art. 61 alin. (2) prima teză C. pr. civ., „când intervenientul pretinde pentru sine, în tot sau în parte, dreptul dedus judecății”.

¹ G.P. Califano, *Intervento di terzi e riunione di procedimenti*, Ed. Zanichelli, Torino, 2018, p. 43.

² G.P. Califano, *op. cit.*, pp. 43-44.

Prin intervenția autonomă (*l'intervento litisconsortile o adesivo autonomo*) autorii de specialitate din Italia desemnează acea situație în care terțul care intervine în proces pretinde un drept distinct de cel disputat între părțile inițiale, însă compatibil cu acesta din urmă, având la bază o strânsă legătură între acestea. Un exemplu în acest sens este intervenția unui terț care a fost victima aceluiași accident rutier provocat de pârât, solicitând repararea prejudiciului în cadrul litigiului demarat de reclamant, la rândul său victimă a evenimentului rutier cauzat de pârât. În această ipoteză instanța poate admite ambele cereri, atât cererea principală, cât și cererea de intervenție, drepturile afirmate de reclamant și de intervenient fiind conexe și compatibile, spre deosebire de situația intervenției principale, când instanța nu poate admite ambele cereri.

Această categorie de intervenție voluntară nu este, în esență, o inovație în materie, ea fiind de fapt o specie a intervenției voluntare principale, având corespondent, spre exemplu, în art. 61 alin. (2) ultima teză C. pr. civ. din România, care stabilește că „Intervenția este principală, când intervenientul pretinde pentru sine (...) un drept strâns legat de acesta”.

Acest tip de intervenție conduce întotdeauna la modificarea obiectului procesului, prin adăugarea unei noi pretenții, și este denumită *l'intervento litisconsortile* întrucât este vorba despre un litisconsorțiu facultativ, terțul având posibilitatea să participe în calitate de intervenient în cadrul procesului demarat de reclamant sau poate să își valorifice pretențiile ulterior, în cadrul unui nou proces în care va avea calitatea de reclamant.

O clasificare aparte o regăsim în sistemul de drept spaniol, unde avem, pe de o parte, *intervención principal* și *intervención adhesiva*, iar pe de altă parte o subclasificare în *intervención adhesiva litisconsorcial* și *intervención adhesiva simple*.

Criteriul folosit pentru a distinge între *intervención principal* și *intervención adhesiva* nu este acela al formulării sau nu a unei pretenții, precum în sistemul de drept român, ci al raportului dintre intervenient și părțile inițiale. Astfel, intervenientul principal este acel terț care afirmă un drept incompatibil cu obiectul procesului, în contradictoriu cu toate părțile inițiale, pe când intervenientul *adhesiva* are o pretenție compatibilă cu dreptul disputat de părțile inițiale, fiind, la rândul său, împărțit între intervenientul litisconsorțial (*intervención adhesiva litisconsorcial*) și *adhesiva* propriu-zis (*intervención adhesiva simple*). În timp ce intervenientul *adhesiva* propriu-zis nu susține că este titularul dreptului dedus judecății, el participând la proces doar pentru a sprijini apărarea uneia dintre părți, intervenientul litisconsorțial este titular al dreptului ce face obiectul procesului, mai bine zis cotitular al acestuia, exemplul clasic al acestui tip de intervenție fiind acela al unui creditor sau debitor solidar sau al unui comostenitor³.

Se observă și diferența dintre cele două categorii de intervenții voluntare *adhesiva*, respectiv intervenientul litisconsorțial este cotitular al dreptului dedus judecății, pe când intervenientul *adhesiva simple* nu are nicio legătură juridică cu acest drept, însă este titularul unui alt drept care este într-o relație de dependență cu dreptul disputat de părțile inițiale, fiind în postura de parte interesată de deznodământul procesului. Din această perspectivă *intervención adhesiva simple* din dreptul spaniol nu este altceva decât intervenția accesorie din dreptul nostru, definită conform art. 61 alin. (3) C. pr. civ.. În schimb *intervención adhesiva litisconsorcial* este mai dificil de integrat într-una din cele forme de intervenție voluntară pe care le cunoaște dreptul procesual civil român, pe de o parte pentru că acest tip de intervenient afirmă un drept propriu, însă în calitate de cotitular al dreptului dedus judecății, ceea ce îl aproprie de intervenția voluntară principală, iar pe de altă parte pentru că terțul nu este într-o poziție antagonică cu toate părțile inițiale din proces, ceea ce amintește de intervenția voluntară accesorie.

O reglementare mult mai apropiată de sistemul nostru de drept este cea existentă în Codul de procedură civilă francez și german. Astfel, conform art. 328 C. pr. civ. francez intervenția voluntară este de două feluri, principală și accesorie, cea principală fiind definită prin prisma pretenției proprii pe care o ridică terțul, potrivit art. 329 C. pr. civ., iar cea accesorie prin raportare la apărarea poziției uneia dintre părți, așa cum statuează art. 330 C. pr. civ., o definiție similară existând și în art. 64 și 66 C. pr. civ. german. Astfel, potrivit

³ J.M. Arouca, *Procesal Civil*, articol disponibil pe https://www.tirant.com/derecho/actualizaciones/ Tema16_P aginas07_14.pdf.

art. 64 C. pr. civ. german, oricine are o pretenție referitoare la obiectul sau dreptul aflat în litigiu între alte persoane, în tot sau în parte, are posibilitatea, până la pronunțarea unei hotărâri definitive, să intervină în proces împotriva părților inițiale, iar conform art. 66 C. pr. civ. german, oricine are un interes legitim pentru ca o parte să câștige procesul, are dreptul să intervină în cauză pentru susținerea părții respective.

Chiar și sub aspectul efectelor pe care intervenția voluntară o are în procesul civil se remarcă o incontestabilă asemănare, în doctrină⁴ fiind menționate următoarele: intervenientul accesoriu nu pretinde un drept propriu, soarta intervenției accesorii depinde de cea principală, intervenientul accesoriu nu poate exercita singur cale de atac în ceea ce privește cererea principală sau independența intervenției principale de cererea introductivă de instanță.

Cu toate acestea configurația juridică a instituției nu este identică, existând și diferențe importante între cele două Coduri de procedură civilă, una dintre ele fiind reprezentată de posibilitatea terțului de a formula cererea de intervenție voluntară principală direct în apel, fără acordul părților inițiale.

În timp ce art. 62 alin. (3) C. pr. civ. român impune condiții destul de restrictive în ceea ce privește admisibilitatea intervenției principale direct în apel, condiționând cererea de acordul expres al părților, Codul de procedură civilă francez, prin art. 327, nu conține o astfel de regulă, consacrand doar dreptul terților de a interveni și în instanța de apel.

2. Intervenția voluntară accesorie a entităților care reclamă un interes colectiv în dreptul francez

În cursul anului 2016, cu ocazia pronunțării deciziei nr. 15-10.577 din data de 16 martie 2016 de către Curtea de Casație franceză⁵, s-a pus problema regimului juridic și al admisibilității unei cereri de intervenție formulate de o asociație în interesul unei părți din proces, invocând protejarea unor interese colective. În concret cauza privea căsătoria dintre două femei, Franța fiind una dintre țările care au permis căsătoria între persoane de același sex, și avea ca obiect cerere de adopție a copilului uneia dintre soții de către cealaltă soție.

În cursul procesului asociația „Juriști pentru copii” a formulat o cerere de intervenție voluntară, solicitând ca acțiunea să fie respinsă întrucât admiterea unei astfel de cereri ar denatura însăși esența adopției, însă Curtea de Apel Versailles a declarat ca inadmisibilă intervenția voluntară, apreciind, pe de o parte, că asociația nu invocă o pretenție proprie pentru a fi în prezența unei intervenții principale, iar pe de altă parte, că nu există un interes legitim al terțului pentru a interveni într-o cauză privată, în lipsa unei legături cu copilul a cărui adopție se discută sau cu părțile inițiale din proces.

Asociația „Juriști pentru copii” a fost nemulțumită de soluția pronunțată de Curtea de Apel Versailles referitoare la cererea sa de intervenție și a atacat cu recurs hotărârea, însă calea de atac a fost respinsă ca neîntemeiată prin decizia nr. 15-10.577 din data de 16 martie 2016 pronunțată de către Curtea de Casație franceză, confirmându-se raționamentul dezvoltat în hotărârea atacată, anume că terțul nu invocă un drept propriu și nici nu justifică un interes pentru a interveni într-o procedură precum cea având ca obiect adopția. Totodată instanța supremă franceză a reținut că apărarea unor interese colective nu este suficientă pentru admisibilitatea intervenției.

Respingerea intervenției formulate de asociația „Juriști pentru copii” a atras anumite reacții în spațiul public din Franța, dintre care poate fi amintită interpelarea denumită „*Droit d'agir des associations*”⁶ („Dreptul la acțiune al asociațiilor”), formulată de senatorul Jacques Gersperrin adresată ministrului justiției. Prin intermediul acestei interpelări parlamentarul francez s-a arătat contrariat de poziția adoptată de Curtea de Casație, apreciind-o drept un reviriment de jurisprudență, în condițiile în care anterior, prin decizia nr. 06-22038 din data de 18 septembrie 2008⁷, aceeași instanță supremă

⁴ Y. Strickler, *Procédure civile, 8e édition*, Ed. Bruylant, Bruxelles, 2018, pp. 147-148.

⁵ Decizia nr. 15-10.577 din data de 16 martie 2016 pronunțată de Curtea de Casație – Prima cameră civilă disponibilă pe <https://www.legifrance.gouv.fr/juri/id/JURITEXT000032264928/>.

⁶ Interpelarea „*Droit d'agir des associations*” publicată în Jurnalul Oficial al Senatului din data de 07.04.2016, disponibilă pe <https://www.senat.fr/questions/base/2016/qSEQ160421119.html>.

⁷ Decizia nr. 06-22038 din data de 18 septembrie 2008 pronunțată de Curtea de Casație – Prima cameră civilă disponibilă pe <https://www.legifrance.gouv.fr/juri/id/JURITEXT000019512562/>.

arătase că, și în lipsa unei prevederi legislative exprese cu privire la mijloacele juridice de care dispune o asociație, aceasta din urmă poate acționa în justiție pentru apărarea unor interese colective, cu condiția ca acestea să se încadreze în obiectul său de activitate. În final, a apreciat că această schimbare de viziune poate afecta capacitatea asociațiilor de apărare a unor interese colective în domenii sensibile precum lupta contra proxenetismului sau protecția drepturilor animalelor, astfel că a propus inclusiv o modificare legislativă prin care dreptul de acțiune al asociațiilor să fie consfințit expres ori de câte ori realizarea unor interese colective se încadrează în obiectul lor de activitate.

Prin răspunsul formulat de ministrul de justiție⁸ s-a apreciat că nu este necesară vreo modificare a legii întrucât evoluția legislativă și jurisprudențială au scos în evidență o continuă extindere a ipotezelor în care asociațiile beneficiază de un drept la acțiune sau de a formula o intervenție voluntară, spre exemplu în materie de protecție a consumatorilor sau dreptul mediului. Totodată, s-a arătat că în cauza menționată de senatorul Jacques Groperrin Curtea de Casație nu a făcut altceva decât să constate că nu există o legătură suficientă care să justifice admiterea intervenției accesorii, iar o intruziune a asociației într-o cauză de adopție ar putea încălca dreptul la viață privată și de familie al părților inițiale din proces.

Situația din dreptul civil român este similară întrucât textul de principiu este reprezentat de art. 37 C. pr. civ. care dispune că, în cazurile și condițiile prevăzute exclusiv prin lege, se pot introduce cereri sau se pot formula apărări și de persoane, organizații, instituții sau autorități, care, fără a justifica un interes personal, acționează pentru apărarea drepturilor ori intereselor legitime ale unor persoane aflate în situații speciale sau, după caz, în scopul ocrotirii unui interes de grup ori general.

Prin urmare, posibilitățile de acțiune în justiție ale asociațiilor sunt destul de limitate, fiind restrânse exclusiv la cazurile și condițiile prevăzute exclusiv prin lege. În opinia noastră este utilă o abordare în sensul celei propuse de senatorul Jacques Groperrin, anume ca legea să creeze un cadru unitar prin care orice asociație legal constituită pentru apărarea unor drepturi colective să dispună de mijloace juridice, inclusiv posibilitatea de a interveni accesoriu în proces, astfel încât scopul pentru care a fost constituită să poată fi atins.

Este un domeniu în plină evoluție și în care asociațiile câștigă din ce în ce mai mult teren, astfel că, pentru a nu crea dezechilibre sau discriminări doar în funcție de anumite obiecte de activitate, precum protecția consumatorului, este necesar ca legiuitorul să fie proactiv și să reglementeze în mod uniform dreptul la acțiune al entităților care apără drepturile colective.

3. Intervenția voluntară formulată direct în apel în dreptul italian

Sediul materiei din Codul de procedură civilă italian în ceea ce privește instituția intervenției voluntare se regăsește în cuprinsul art. 105, din conținutul căruia atât doctrina⁹, cât și jurisprudența au evidențiat 3 forme de sine stătătoare: *l'intervento principale*, *l'intervento litisconsortile o adesivo autonomo* și *l'intervento adesivo dipendente*.

Spre deosebire de Codul de procedură civilă român, legiuitorul italian a fost foarte strict cu posibilitatea terților de a interveni direct în apel, dispunând în art. 344 C. pr. civ. că terții pot formula intervenție voluntară direct în apel numai în măsura în care pot formula opoziție în conformitate cu art. 404 C. pr. civ.

Opoziția la care se referă articolul anterior menționat este o cale de atac prin intermediul căreia terții pot repune în discuție o hotărâre judecătorească care le vatămă drepturile sau interesele legitime. Din cuprinsul art. 404 C. pr. civ. italian, literatura de specialitate¹⁰ a decelat două forme al opoziției formulate de terț, anume opoziția ordinară, corespunzătoare primului alineat al articolului, care este deschisă oricărui terț care este prejudiciat de hotărârea atacată și opoziția revocatorie, prevăzută de alineatul al doilea, concepută exclusiv avânzilor cauză și creditorilor uneia dintre părți, prin care aceștia pot ataca o

⁸ Publicat în Jurnalul Oficial al Senatului din data de 30.03.2017 disponibil pe <https://www.senat.fr/questions/base/2016/qSEQ160421119.html>.

⁹ G.W. Caglioti, *Il Contributo unificato nell'intervento volontario*, articol disponibil pe https://www.filo.diritto.com/il-contributo-unificato-nell'intervento-volontario#_ftn8.

¹⁰ F. Prato, *Osservazioni sull'istituto dell'opposizione di terzo*, articol disponibil la <https://rivista.cammino.diritto.it/articolo.asp?id=5212>.

hotărâre pronunțată ca urmare a înțelegerii frauduloase a părților din proces, cu scopul fraudării intereselor acestor terți.

Opoziția formulată de terți din dreptul italian (*opposizione di terzo*) se aseamănă cu opoziția formulată de terți din dreptul francez (*tierce-opposition*), fiind însă o cale de atac inexistentă în Codul de procedură civilă român. În orice caz, dată fiind configurația sa juridică, această instituție este privită mai degrabă ca o curiozitate a dreptului, fiind greu de explicat de ce o persoană care nu a participat la proces să aibă dreptul de a formula cale de atac împotriva hotărârii pronunțate de instanță.

În acest sens, s-a arătat¹¹ că opoziția formulată de terți este un instrument excepțional, caracter derivat din împrejurarea că derogă de la principiul conform căruia au legitimitate procesuală de a formula căi de atac împotriva unei hotărâri doar părțile participante la litigiu.

Fiind reglementată în corelație cu opoziția prevăzută de art. 404 C. pr. civ., intervenția voluntară direct în apel este limitată doar la o singură formă din cele trei recunoscute în dreptul italian, anume doar intervenientul principal (*l'intervento principale*) are posibilitatea de a uza de acest mijloc juridic, nu însă și intervenientul litisconsorțial (*l'intervento litisconsortile o adesivo autonomo*) sau cel accesoriu (*l'intervento adesivo dipendente*).

Spre exemplu, prin decizia nr. 20696 din data de 22 noiembrie 2012 pronunțată de Curtea de Casație din Italia¹² s-a arătat că, în virtutea art. 344 C. pr. civ., un terț proprietar care și-a notat dreptul de proprietate asupra unui imobil anterior notării procesului având ca obiect o cotă-parte din același imobil, purtat între alte persoane, are posibilitatea de a formula cerere de intervenție voluntară direct în apel pentru a lipsi de efecte hotărârea ce se va pronunța în privința sa.

În schimb, atunci când a fost vorba despre un codebitor solidar care a formulat cerere de intervenție direct în apel, Curtea de Casație a respins-o inadmisibilă¹³, apreciind că terțul nu poate invoca un drept autonom în raport de obiectul judecării dintre părțile originare. În fapt intervenția terțului era o intervenție litisconsorțială, inadmisibilă în apel, în condițiile în care codebitorul solidar nu era îndreptățit să formuleze opoziție în temeiul art. 404 C. pr. civ.

Observăm că este un sistem diferit de cel urmat de legiuitorul român, care a permis intervenția accesorie inclusiv în căile extraordinare de atac, împrejurare explicabilă prin particularitățile Codului de procedură civilă italian. În orice caz apreciem că reglementarea autohtonă este mai accesibilă și previzibilă, fiind mai facil de aplicat, cu incontestabile avantaje în procesul de interpretare a legii de către instanțele de judecată.

4. Intervenția voluntară litisconsorțială în dreptul spaniol

Întrucât Codul de procedură civilă spaniol a reglementat de o manieră generală intervenția voluntară într-un proces pendinte, a revenit doctrinei și jurisprudenței sarcina de a identifica diferitele forme de intervenție, în funcție de particularitățile fiecărei categorii în parte.

În prezent sunt acceptate trei forme de intervenție voluntară, anume intervenția principală (*intervención principal*), intervenția adezivă litisconsorțială (*intervención adhesiva litisconsorcial*) și intervenția accesorie (*intervención adhesiva simple*).

Având în vedere că intervenția principală și cea accesorie este similară cu cea regăsită în Codul de procedură civilă român, în continuare ne vom restrânge analiza doar asupra intervenției adezive litisconsorțiale.

¹¹ V. Baroncini, *Spunti essenziali in tema di opposizione di terzo*, articol disponibil la <https://www.eclegal.it/spunti-essenziali-tema-opposizione-terzo/>.

¹² Decizia nr. 20696 din data de 22 noiembrie 2012 pronunțată de Curtea de Casație din Italia disponibilă pe <https://www.avvocato.it/massimario-31294/>.

¹³ Decizia nr. 31313 din data de 4 decembrie 2018 pronunțată de Curtea de Casație din Italia disponibilă pe <https://www.brocardi.it/massimario/64194.html>.

În cuprinsul deciziei nr. 90 din data de 29.04.2020 pronunțate de Instanța Provincială din Valencia (*Audiencia Provincial de Valencia*)¹⁴ s-a reținut că intervenția adevivă litisconsorțială reprezintă acea intervenție în cadrul căreia terțul invocă un drept propriu, drept care este disputat între părțile inițiale din cauză și în virtutea căruia putea să figureze încă de la început în proces, în calitate de reclamant sau pârât. Totodată s-a reținut că intervenientul adeviv litisconsorțial este afectat în mod direct de hotărârea ce urmează a se pronunța în cauză, chiar și în ipoteza în care nu ar formula cererea de intervenție.

Într-o altă definiție¹⁵ s-a reținut că intervenția adevivă litisconsorțială este acea intervenție a unui terț care este cotitular al dreptului sau obligației care face obiectul litigiului, urmând ca efectele hotărârii ce se va pronunța să se producă în mod direct asupra situației juridice a acestuia.

Drept exemple de ipoteze în care intervenția este calificată drept adevivă litisconsorțială sunt amintite următoarele: intervenția unui consumator în litigiile inițiate de entitățile care au ca obiect de activitate protejarea unor interese colective, intervenția unui comoștenitor într-un proces declanșat de un creditor al moștenirii împotriva unui alt comoștenitor sau intervenția unui creditor sau debitor solidar în litigiul declanșat de un alt creditor solidar sau împotriva unui alt debitor solidar.

În dreptul spaniol debitorii solidari au tot interesul să intervină în procesul declanșat împotriva unui alt debitor solidar, întrucât, în caz contrar, se expun riscului de a suporta consecințele negative ale hotărârii judecătorești, chiar dacă nu au figurat în proces. Această concluzie rezultă din cuprinsul art. 1141 C. civ. spaniol, care prevede că acțiunile exercitate împotriva oricărui dintre debitorii solidari îi prejudiciază și pe ceilalți debitori solidari.

Posibilitatea ca un debitor solidar să fie afectat de un proces în care nu a fost parte a fost deja criticată în literatura de specialitate¹⁶, arătându-se că această dispoziție încalcă dreptul la apărare prevăzut de art. 24 din Constituția Spaniei, fiind inadmisibil ca o parte să suporte consecințele unui proces în care nu a avut posibilitatea de a invoca excepții și mijloace apărare.

Legiuitorul român a fost mult mai precaut în această materie, stabilind expres în art. 1455 alin. (1) C. civ. că hotărârea judecătorească pronunțată împotriva unuia dintre codebitorii solidari nu are autoritate de lucru judecat față de ceilalți codebitori.

Privită din perspectiva dreptului procesual civil român intervenția adevivă litisconsorțială din dreptul procesual civil spaniol nu ar putea fi încadrată decât ca o intervenție voluntară principală, în condițiile în care terțul invocă drepturi proprii și nu o simplă sprijinire a poziției uneia dintre părțile din proces.

În opinia noastră, nu există niciun motiv pentru a aprecia că împărțirea categoriilor intervenției voluntare din dreptul spaniol este superioară celei reglementate de Codul de procedură civilă român, clasificarea tradițională în intervenție principală și accesorie fiind suficientă să acopere toate ipotezele de intervenție a terților în procesul civil, din proprie inițiativă.

5. Cheltuielile de judecată ale intervenientului accesoriu în dreptul german

Reglementarea intervenției voluntare în dreptul german prezintă puncte comune cu intervenția voluntară din Codul de procedură civilă român, mai ales din perspectiva clasificării instituției. Astfel, art. 64 C. pr. civ. german se preocupă de intervenția voluntară principală (*hauptintervention*), iar art. 66 C. pr. civ. german de intervenția voluntară accesorie (*nebenintervention*).

Cu toate acestea, asemănările se opresc în acest punct, întrucât există numeroase dispoziții legale proprii sistemului procesual civil german, care îi asigură individualitatea.

¹⁴ Decizia nr. 90 din data de 29.04.2020 pronunțată de Instanța Provincială din Valencia (*Audiencia Provincial de Valencia*) disponibilă pe <https://www.poderjudicial.es/search/documento/AN/9233795/Real%20Decreto%20a%20sancionaria%20Covid-19/20200828>.

¹⁵ M.R. Garau, *Sobre la Intervención voluntaria de terceros en el proceso*, articol disponibil pe <https://www.bufetebuades.com/intervencion-voluntaria-terceros-proceso/>.

¹⁶ P. de la F. García, *La demanda a uno solo de los deudores solidarios perjudica a todos los demás?*, articol disponibil pe <https://www.notariosyregistradores.com/web/secciones/doctrina/articulos-doctrina/deudores-solidarios-y-articulo-1144-del-codigo-civil-en-caso-de-demanda/>.

O primă diferență majoră între cele două sisteme de drept este reprezentată de configurația atipică a intervenției principale, care nu ia forma unei cereri incidentale în primul proces, ci a unei cereri de sine-stătătoare, care se transpune într-un proces distinct, independent, în care poziția de reclamant o dobândește terțul intervenient, iar părțile din primul litigiu vor avea calitatea de pârâte. Mai mult, instanța poate suspenda primul proces până la soluționarea procesului declanșat de intervenientul principal, legiuitorul german acordând prioritate soluționării pretențiilor formulate de terț în detrimentul celor formulate de părțile inițiale.

A doua notă distinctivă este reprezentată de așa-numitul efect al intervenției accesorii (*nebeninterventionswirkung*), prin acest efect înțelegându-se că instanța este ținută într-un eventual litigiu ulterior între intervenientul accesoriu și partea în favoarea căreia a intervenit de constatările definitive din primul litigiu. Cu toate acestea, așa cum s-a reținut în doctrină¹⁷, efectul nu este absolut, întrucât intervenientul poate invoca anumite apărări pe care nu le-a putut invoca în primul proces din cauza poziției procesuale subordonate față de partea în favoarea căreia a intervenit.

Nu în ultimul rând, se observă că există o altă abordare în ceea ce privește cheltuielile de judecată efectuate de intervenientul accesoriu. Astfel, prin decizia nr. 9 U 152/18 din data de 04.12.2019 pronunțată de Curtea Regională Superioară Schleswig-Holstein¹⁸ instanța a respins calea de atac promovată de reclamant și i-a obligat pe aceștia din urmă la plata cheltuielilor de judecată efectuate de pârâtă și de intervenienta accesorie.

În dreptul român obligarea unei părți la plata cheltuielilor de judecată solicitate de intervenientul accesoriu este o soluție respinsă de majoritatea doctrinei¹⁹, care rămâne atașată ideii că intervenția accesorie nu trebuie să sporească cheltuielile de judecată efectuate în proces. Este adevărat însă că posibilitatea ca o parte din proces să poată fi obligată la plata cheltuielilor de judecată efectuate de intervenientul accesoriu nu este o creație pretoriană a instanțelor germane, ci este reglementată în mod expres în art. 101 C. pr. civ. german. În acest sens, articolul anterior menționat prevede următoarele: „Cheltuielile efectuate de intervenientul accesoriu urmează a fi suportate de partea adversă părții în favoarea căreia s-a formulat intervenția, în măsura în care acesta urmează să achite cheltuielile de judecată ale litigiului conform dreptului comun”.

În opinia noastră, reglementarea din dreptul german este superioară în ceea ce privește problema suportării cheltuielilor de judecată solicitate de intervenientul accesoriu întrucât acordă terțului deplinătatea drepturilor procesuale și un regim juridic nediscriminatoriu, fiind necesar ca soluția legislativă să fie preluată și în Codul de procedură civilă român.

6. Concluzii

Studiul instituției intervenției voluntare principale în procesul civil nu poate fi considerat cuprinzător dacă nu este completat cu o analiză a reglementării cuprinse în celelalte sisteme de drept. Numai în urma unui asemenea demers poate fi conturată o imagine de ansamblu a intervenției voluntare, o direcțiilor comune, dar și a celor diferite, în care a evoluat legislația la nivelul principalelor sisteme de drept continental.

Această scurtă incursiune în sistemul de drept francez, italian, spaniol și german a scos în evidență existența unui nucleu comun al legislației, în sensul identificării unor asemănări de necontestat, precum

¹⁷ M. Breucker, *Beteiligung dritter im zivilprozess – anwaltsstrategien bei haupt – und nebenintervention*, articol disponibil pe [https://www.wueterich-breucker.de/blog/p/-beteiligung-dritter-im-zivilprozess-anwalt sstrategien-bei-haupt-und-nebenintervention](https://www.wueterich-breucker.de/blog/p/-beteiligung-dritter-im-zivilprozess-anwalt-sstrategien-bei-haupt-und-nebenintervention).

¹⁸ Decizia nr. 9 U 152/18 din data de 04.12.2019 pronunțată de Curtea Regională Superioară Schleswig-Holstein disponibilă pe <https://www.gesetze-rechtsprechung.sh.juris.de/jportal/portal/t/o6r/page/bsshprod.psm1?doc.hl=1&doc.id=KORE202492020&documentnumber=1&numberofresults=26&doctype=juris-r&showdoccase=1&doc.part=L¶mfromHL=true#focuspoint>.

¹⁹ M. Tăbărcă, în V.M. Ciobanu, M. Nicolae (coord.), *Noul Cod de procedură civilă, comentat și adnotat, Vol. I – art. 1-526, ed. a II-a, revizuită și adăugită*, Ed. Universul Juridic, București, 2016, p. 257.

clasificarea similară a intervenției voluntare, definițiile apropiate ale tipurilor de intervenție voluntară sau condițiile de exercitare, dar și o serie de particularități.

Din perspectiva elementelor de diferențiere, am analizat intervenția voluntară accesorie a entităților care reclamă un interes colectiv în dreptul francez, intervenția voluntară formulată direct în apel în dreptul italian, intervenția voluntară litisconsorțială în dreptul spaniol și cheltuielile de judecată ale intervenientului accesoriu în dreptul german, arătând, acolo unde a fost cazul, dacă, în opinia noastră, reglementarea din dreptul comparat este superioară sau nu celei din Codul de procedură civilă român.